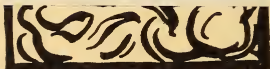
Ludvig Holberg

Mester Gert Westphaler.



MAX·LEVIG

Mester Gert Westphaler,

eller

Den meget talende Barbeer.

Komedie i fem Akter

af

Ludvig Holberg.

Kjøbenhavn.

Trykt og faaes tilkjøbs hos C. C. Løser,

Store Kjøbmagergade Nr. 26.

Personerne.

Henning } to Borgere.
Niels }
Mester Gert Westphaler.
Gunild, hans Moder.
Marie, hans Forlovede.
Gilbert, Apotheker, hendes Fader.
En Tiggerkjærling.
En fremmed Haderslever.
Kristoffer Pedersen, Vert.
En Borger.
Jørgen, Handskemager.
Andre Borgere og Gjester.
Tobias, Prokurator.
Jesper, Apothekerens Dreng.
En Flensborger.
Trende Bestillelsesmænd.
Byfogden.
En fremmed Mand.
Theophilus.

(Scenen er i det sydlige Jylland.)

Mester Gert Westphaler,

eller

Den meget talende Barbeer.

Første Akt.

Første Scene.

Henning (giver Niels et Ørefigen). Niels.

Niels. Hei, Gevalt! hvorfor slaaer du mig? Gevalt! Gevalt!

Henning. Om Permission, jeg seer at jeg har løbet feil; jeg tog Ham for en anden Mand.

Niels (gier ham et Ørefigen igjen). Om Permission, Monsieur. (Nok et paa den anden Side) Om Permission, Monsieur. (Løfter sin Stok op) Om Permission, Monsieur.

Henning. Ak, min Herre, slaa mig ikke mere; et Ørefigen eller to bekjender jeg at have fortjent, men ikke meer, saasom jeg slog Ham af Vanvare; naar Ulykken kommer, saa kommer den i Hobetal paa eengang. Idag tidlig, jeg skulde staae op, kom jeg til min Skræder og fandt der min nye Kjole ganske forskaaren, hvorudover jeg kom i Klammeri med ham; det ene Ord tog det andet indtil jeg gav ham Hug med min Stok, hvorpaa han lod hente Vagten, som bragte mig i Arrest; der sad jeg en Time og imidlertid havde Bud efter min Kone, at hun vilde komme til mig; hun kom ogsaa i Vagten for at frelse mig, men fik mig ikke løs forend hun akkorderede Lieutenanten Noget, som jeg skjæmmes ved at sige; sat sapienti. Da jeg nu kom hjem og takkede min Kone for sin Bistand, var hun saa taabelig at fortælle mig hvordan var tilgaaet, indbildende sig at hun havde gjort en mægtig god Gjerning, nemlig, at hun af lutter Kjærlighed til mig havde opoffret det kjæreste Klenodie, hun havde, og bedrevet, nok sagt, med Lieutenanten. Jeg, som ikke kunde faae i mit Hoved dette, nemlig udaf Kjærlighed til sin Mand at gjøre ham til Hanreder, blier vred, som Monsieur nok kan tænke, og stødte min Kone udaf Huset, hvorpaa der blev stor Opsigt udi Nabolavet; min Kone løber hen til sine Forældre, de gaaer sammen hen til Præsten, Præsten kommer til mig og truer mig med Kirkens Baand og Proces, saa at jeg, for at undgaae alle disse Ulykker, maatte bekvemme mig til at gjøre en Afbigt til min Kone. Jeg skjæmmede mig ved at være hjemme og derfor gik hen til Apothekeren, som er min gode Ven, for at spise med ham til Middag; paa Veien raabte en Dreng efter mig i en Urtebod tvende Gange: Henning! Henning! og da jeg saae mig om, satte han to Fingre for sin Pande, saa jeg kunde mærke det var alt kundbar over Byen, at jeg var Hanreder. Jeg lod som jeg ikke mærkede det for ikke at faae nye

Affaires paa Halsen, men gik hen til Apothekeren og vilde fortælle ham min Ulykke. Bordet var dækket da jeg kom, men jeg kunde hverken faae Leilighed til at tale med ham eller at spise formedelst en Barbeer, som var derinde, hvilken udi fem stive Kvarteer stod og fortalte mig om en Mand, som har levet for over tyve tusind eller en og tyve tusind Aar siden og hedte Olearius eller Arius, hvad det var han kaldte ham, som førte en ny Tro ind her i Jylland og derfor efter Stiftamtmandens Ordre blev halshugget (saa syntes mig han sladdrede); thi jeg blev paa det sidste saa hovedsvimlet af hans Snak, at jeg sandsede hverken Dør eller Dag. I kan vel selv vide hvor viderlig saadan Snak var for mig, der havde saa meget Andet i Hovedet. Jeg beslüttede endelig at opoffre mit Middagsmaaltid og undstak mig, men har staaet siden en halv Time og luret paa samme Barbeer, hvis Vei jeg vidste maatte falde her igjennem naar han kom ud. Men til min Ulykke traf jeg paa Monsieur, hvilken jeg tog for Barberen, saasom han er ligeledes klædet. Ak, Taalmodighed! Taalmodighed! det er en stor Dyd. En anden Gang, naar min Kjole bliver forskaaren, skal jeg aldrig klamres med Skræderen, for ikke ovenikjøbet at komme i Vagten, og om jeg kommer i Vagten, skal jeg sidde taalmodig der og aldrig meer skikke Bud efter min Kone, for ikke at blive Hanreder, og naar jeg en anden Gang bliver Hanreder, skal jeg bære mine Horn taalmodig for ikke at gjøre min Kone Afbigt, og endelig hvilken Barbeer udi Byen, der herefter vil dræbe mig med Snak, skal det staae ham frit for; thi saa døer jeg kun eengang.

Niels. Monsieur, jer Sorrig gjør mig ondt; havde jeg vidst jer slette Skjebne, skulde jeg ikke have slaaet Jer igjen. Jeg kan ellers mærke af den lange Tale, som I siger den Mand førte hos Apothekeren, at det er Mester Gert Westphaler; thi han er som Kapitain for alle Barberere udi Jylland i at snakke.

Henning. Men hvorledes er den Barbeer bleven saa lærd?

Niels. Han er ikke saa lærd; thi naar I har omgaaet ham en halv Snees Gange, har I hørt al hans Lærdom; han koger immer op det Samme; den Historie om Arius har han fortalt saa mange Gange som der er Haar paa hans Hoved, saa at der er ikke et Barn her i Byen, der er jo god Arianer; det er at sige, kan læse op Ord fra Ord den samme Historie.

Henning. Taler han da Intet uden om den Arius?

Niels. Jo, han har ogsaa smaa Magaziner paa andre Materier; somme Tider taler han om de syv Kurfyrster, somme Tider om Tyrken, om en Reise, han engang gjorde fra Haderslev til Kiel, somme Tider hegler han Øvrigheden her i Stiftet igjennem. Disse Materier taler han vexelviis om, hvorudover vi her i Byen tidt har søgt for ham, at han kunde blive et eller andet, enten ved Raadstuen eller Bythinget, forhaabende, at naar han har faaet Noget at bestille, han skal lade af at snakke saa meget. Men der er han; vil I nu hævne Jer, saa har I den rette Mand I leder efter.

Henning. Nei, Monsieur, jeg vil hen og hævne mig paa Apothekerens gode Randersøl; thi jeg har isinde at begrave al min Fortræd udi en Ruus idag. Vil Monsieur gaae med mig; jeg kan forsikkre, at Han er velkommen.

Niels. Jeg er ikke kjendt.

Henning. Det vil Intet sige. Kom kun med mig.

Niels. Saa maae vi da skynde os; thi der er Mester Gert; han vinker ad os; nei Tak! see, om vi er saa gal og bliver staaende.

Anden Scene.

Gert Westphaler (alene; kommer frem og vinker ad de Andre). Hei, Mossiørs! et Ord, Mossiørs! hei! jeg har Noget at tale, som ligger Magt paa. Mossiørs! Nei Skam faae dem heller, end om de vil bie. Disse Folk her i Byen er kun for at æde og drikke. Nei, da lover jeg mit Fødeland Westphalen; der har man hver Time paa Dagen Snakkeforsamlinger, hvor der disputeres om allehaande Materier, undertiden hele Nætter til om Morgenen Klokken fire, saa at fast Ingen gaaer af saadanne Forsamlinger førend han er saa hæs, at han ikke kan tale meer. Var det ikke fordi jeg havde boet her saa længe og havde min Moer i Landet, blev jeg her ikke en Time længer; thi jeg kan for min Part ikke leve uden Omgængelse og Diskours. Naar jeg kan komme til at snakke med Folk, skjøtter jeg hverken om Mad eller Drikke; men her, naar man vil besøge Folk, negter de sig inde, og naar man kommer ind, gaaer det ud paa en Forkeering eller Lanter. Talen er jo det, hvorudi vi kjendes fra Besterne; det Andet, nemlig at spille, æde og drikke og sove, har vi tilfælles med Besterne. Jeg kan nævne Folk her i Byen, som ikke har villet ladet sig barbere af mit Huus, eftersom jeg undertiden har tilbudet at gjøre det selv, ikke af nogen Trang (thi jeg har Svende nok), men for at tale med godt Folk, som jeg barberede; ja, de har heller ladet sig rage af Mester Kristoffer, i hvis Huus der har aldrig været en ærlig Ragekniv, saa at de vil heller lade sig rive Huden af deres Hager end at høre mig tale. Hvis jeg førte Kjærlingsnak, var det noget Andet; men jeg raisonnerer om saadanne Materier, som man maatte give Penge for at høre. Her var en Skipper nylig fra Boxtehude, han kunde skjønne paa min Tale; thi han havde ikke hørt mig en halv Time, førend Taarene stod ham i Øinene.

Tredie Scene.

Gert Westphaler. En Tiggerkjærling.

Kjærlingen. Faer, gi mæ en Skilling til Brod, a er saa svolten, Falil.

Gert. Est du gift?

Kjærlingen. Nei er a ik, Falil, a er en fattë Enke, som sidder med maane Born.

Gert. Hvem var din Mand, Muller?

Kjærlingen. Ak, bitte Faar, a skjæmmes ved at seiet; han skull see op no, det a gik og tigget.

Gert. Var han Matros eller Soldat?

Kjærlingen. Fy! fy! neiwist, han var en geislig Mand, nemlig Substitut hier i Byen.

Gert. Herre Gott! var han Substitut! det Folk pleier dog gjerne efterlade nogle Skillinger.

Kjærlingen. Nei han ik, for han leuet tou Aar uden Brø, før han døe, der kom en Træt imell ham og Provsten, hvorover han blev affat.

Gert. Ja, Mutter, man skal aldrig sætte sig op imod sin Øvrighed; hvorledes gik det ikke Arius, der satte sig op imod sin Bisp? Du har vel hørt tale om Arius?

Kjærlingen. Nei a har ik, var han her fra Byen?

Gert. Nei, han var fra Tyrkiet; den samme Arius fik Ordre af Bispen at oplægge en Bog; men hvad havde Arius at bestille? han lod indføre udi samme Bog Noget, som ikke havde været tilforn og som Bispen holdt for Kjetteri. Nu kunde han have sluppet, dersom han havde villet skyldt Skylden paa Bogtrykkeren, men det vilde han ikke; han sagde: det bør saa være. Sagen kom for Landemode, hvor Arius mødte selv uden Prokurator (thi han havde en flydende Tunge, og kunde sige hvad han vilde; jeg tør sige, at alle de Prokuratores, som er her i Byen, endogsaa Tobias Kristoffersen selv, bær ikke Vand imod ham; de er kun nogle Tingstude, Mutter, mod Arius; det er mest at forundre, at han, som aldrig havde været øvet i Lands Lov og Ret, eller nogen Tid havt sin Fod paa Thinget, turde møde for saadan Mode; Bispen, hvorvel hans Fjende, maatte selv tilstaae, at, om han havde været øvet udi Rettergang, at han havde blevet en stor Prokurator; men han havde, som jeg siger, aldrig havt sin Fod paa noget Thing), ja, hvor var det nu jeg slap?

Kjærlingen. Ak! gi mæ en Skilling, Falil, a vil hen og kjøv noet Brø, a er saa svolten.

Gert. Nu erindrer jeg hver jeg slap; Arius mødte for Landemode uden Prokurator, tilstod reent ud at han havde forandret Bogen saaledes, forfegtende sin Mening udi fire stive Klokketimer, hvorudover han af Bispen og Lehnsmanden blev dømt for en Kjetter og forviist Landet; men, mon Arius tabte Modet derover? Jo, jo, hvad har han at gjøre? Han reiser min Tro ligefra Modet til Wien, og der insinuerer sig saaledes hos Keiseren og de syv Kurfyrster; men før jeg gaaer videre, faaer jeg fortælle Noget om de syv Kurfyrster.

Kjærlingen. Ak, Falil, I louet mæ en Skilling, a har ino it spiist idau, a kan it bie længer.

Gert. Saa vil jeg da gaae det forbi om Kurfyrsterne. Summa Summarum, Arius insinuerer sig saaledes i Wien, at han bliver Høne i Kurv sammesteds. Han forplanter herpaa sit Kjetteri over hele Tydskland, Frankerig, Italien og Danmark, ja der blev her i Landet fast lige saa mange Arianer, ja fleer, end Lutheraner. Navnet er endnu i det ringeste ikke uddøet; thi Byskriverens Kone Ariane maa være af det Slags Folk udsprungen; de fleste Bestillings-Navne gaaer endnu ud

paa Arius, som Kommissarius, Sekretarius, Notarius, fra Høie indtil Lave, indtil Trommeslagere, som paa Latin hedder Trummedarius, eller, som vi pronuncerer det udi Westphalen, Drummedarius.

Kjærlingen (græder). La mæ i Ro, vil J it gi mæ noet, har J ik fornøden at hindre mæ i at søg Almis hos Andre; a troer æ Troll har satt den Kaal ud paa mæ idau med sin Snak. (Gaaer bort.)

Gert. Bi lidt, Bedstemoer, nu skal du høre hvor det gik Arius paa Sikasten; da han med Permission engang skulde gaae paa See: —

Kjærlingen. Ak, ak! hjælp, hjælp! (Løber færdig med sine Krykker.)

Gert. Jeg troer Pokker rider den Pulverhex; see, om hun ikke kunde løbe naar hun vilde. Hun var ikke saa halt, som hun hinkede.

Anden Akt.

Første Scene.

Gunild. Det er forskrækkeligt med Mester Gert. Nu har han udi en heel Maaned hver Dag lovet mig at ville gjøre det klart. Han har været over ti Gange i Apothekerens Huus og havt alle de Leiligheder, Nogen kunde have, at tale om Sagen og begjere hans Datter. Ja, Apothekeren har selv til den Ende ført sine Døttre neer i Stuen til ham; men hver Gang han kommer tilbage og jeg spør ham om Partiet er gjort, svarer han: imorgen vil jeg vistnok gjøre det klart; thi idag kom jeg i saadan vidtløftig Snak med nogle fremmede Folk, som jeg fandt i Apotheket, at jeg ikke fik Stunder at forrette mit Ærinde; saa at Apothekeren derover er bleven ganske vred og spør mig om jeg og min Søn vil fixere ham; thi Sagen er alt afgjort imellem os Forældre, det fattes ikke andet end at han skal tale et Ord med Mammesellen. Idag har han dog svoret mig til at gjøre det klart. Jeg vil derfore gaae forveien til Apothekeren og stille ham tilfreds først. Men der seer jeg han kommer.

Anden Scene.

Gunild. Gilbert.

Gilbert. Hør J vel, Karle, seer nu vel til at Alting er kuriøst til Doktorerne kommer. Apotheket skal visiteres iestermiddag. Jeg mener dog, at, naar Gyldenvandet og Aqvaviterne ere gode, saa spør de ikke meget efter Andet. Doktor Herman har udi ti Aar aldrig examineret mit Apothek anderledes. Det Eneste, han spør mig om, er dette: Haben Sie gut Salvolatile itzund? das müssen wir probiren, ihr Herren Kollegæ! Naar saa syv à otte Bouteiller Rhinskviin er tømmet, saa er Visitatsen gjort. Men der seer jeg Gert Westphalers Moer. Hendes Tjener, Madame.

Gunild. Det er mig kjært, at jeg fandt Apothekeren; jeg vilde gjerne tale med Ham om det Andet.

Gilbert. Vil Hun noget Andet, Madame, saa er Intet bedre end at hun tager Sennepsblader ind. Men jeg veed ellers nok hvad hun mener. Jeg har ti og ti Gange sagt, at Svogerskabet staaer mig an. I lover, at jer Søn skal komme til mig og gjøre det af. Han kommer ogsaa, men staaer hver Gang og præker om noget andet Sladder til den mørke Nat. Jeg har aldrig min Livstid seet saadan Frier. Jeg laer mig min Tro ikke fixere længer; vil han have min Datter, saa maa han gjøre Ende derpaa, at Sagen engang kan faae Hul, som man siger.

Gunild. Hun faaer nok Hul, Herr Apotheker; det er min Tro ikke af Koldsindighed; thi han er saa forliebt, som Nogen kan være.

Gilbert. Hvorfor Fanden frier han da ikke, istedenfor at præke Eventyr for os? Hvad bryder mig at vide, hvilken Mand Doktor Arius var? Jeg har nok at gjøre med de Doktorer og Barberer, som vi nu have. Det er jo en Mand, som er død for over halvandet hundrede Aar siden og er færdig at staae op igjen. Hvad bryder mig ogsaa at vide hvor mange Paver og Kurfyrster der nu er til? Mit Apothek kan jo meget vel staae, om der aldrig var een i Verden.

Gunild. Idag har han svoret mig til at gjøre det af.

Gilbert. Det er godt, Mutter; min Datter skal være da hjemme; han maa spørge efter hende, thi jeg faaer selv ikke Leilighed at tale med ham formedelst en Visitats, som skal holdes i mit Huus idag. Adieu, lad ham kun komme strax.

Gunild. See der er min Søn selv, om Hr. Apotheker vil tale med ham.

Gilbert. Nei, jeg faaer ikke Stunder at tale med ham; I maa sige ham kun hvad jeg har sagt.

Tredie Scene.

Gunild. Mester Gert.

Gert. Mutter, hvi gik Apothekeren saa hastig?

Gunild. Hør, mit Barn, denne Gang har jeg endnu stillet ham tilfreds, hvorvel ikke uden stor Møie. Manden meen', man vil fixere ham. Han har ikke stor Uret derudi; det er jo over to Maaneder siden Partiet blev sluttet, saa at Intet stod tilbage uden at tale med hende selv; men den ene Dag gaaer bort efter den anden med din forbandet Snak, som ikke er fire Skilling værd; hvad mener du Folk er forlegen at vide hvad du bestilte paa din Reise til Kiel, hvormange Kroer du var udi underveis, hvormange Piger du følede paa Knæerne udi hver Kro og hvormange Piber Tobak du smøgede paa Veien; her er jo en stor Deel Folk i Byen, der har været længere frem i Verden; Anders Kristensøn har jo været tre à fire Gange i Bordeus og Roven i Frankerig, ja Fanden i Vold hen i Trapezund, eller Katesund, men fortæller ikke nær saa meget om sine Reiser.

Gert. Det er min Tro ikke Pakketeller, jeg fortæller om min kielske Reise, hvor mange Potter Øl jeg drak og hvor mange Piber Tobak jeg smøgede; men Adskilligt, som er værd at høre. Vil nu kun Mutter

give Agt paa, om det er Pakketeller, saa vil jeg korteelig repetere den hele Reise: Vi vare tilsammen i Selskab — —

Gunild. Ei, gak til Bloksbjerg med din Snak! Hen og forret dit Ærinde, eller sig reent ud at du har ingen Lyst dertil, saa kan der blive en Ende derpaa. Flux hen samme Øieblik og kom tilbage og sig mig Svar.

Gert. Ei, det haster jo ikke saa farlig meget, Mutter, I kan jo sagte lade mig fortælle.

Gunild. Jeg har jo hørt den raaden Historie over hundrede Gange tilforn.

Gert. Ak, bi dog lidt, Mutter, jeg skal gjøre den saa kort som muligt.

Gunild. Lad mig gaae, siger jeg, eller jeg gier dig et Par Ørefigen, saa du skal tumle om.

Gert. Blandt Andre, som var i Følge med mig til Kiel, var en Hattemagersvend.

Gunild (gier ham et Par Ørefigen). Det er for dig og det er for din Hattemagersvend.

Gert. Et brav Stykke Karl var den samme Hattemagersvend, som endnu boer i Kiel. (Hun trækker ham efter Haaret ud, og han bliver ved at fortælle til hun har trækket ham ud.) Jeg troer Konen er gal; maa jeg ikke snakke? Men der seer jeg en fremmed Mand.

Fjerde Scene.

Gert Westphaler. En fremmed Haderslever.

Hadersleveren (kommer ind med en Vadsæk paa Ryggen). Det er dog ikke saa liden en By, som jeg tænkte; denne Plads maa vist være Torvet, men her seer man ikke ret mange Folk; dog, der seer jeg en Mand. Hør, Landsmand, hvad hedder dette Torv?

Gert. Det hedder Torv.

Hadersleveren. Ja jeg tænkte, det var en Gade.

Gert. Er det Gade, saa er det ikke Torv.

Hadersleveren. Veed Han intet godt Logement at rekommendere mig for en billig Priis?

Gert. Jo mænd, der er et Kammer i mit Huus ledig.

Hadersleveren. Det var kostelig, saa vil jeg følge ham strax hjem; thi jeg er saa træt.

Gert. Hvor kommer ellers den gode Mand fra?

Hadersleveren. Jeg kommer fra Harsløv, om Monsieur er kjendt der.

Gert. Ja vist er jeg kjendt i Haderslev; jeg reiste engang derfra til Kiel, men glemmer aldrig den Reise. Blandt Andre, som var i Følge med mig, var en Hattemagersvend, et brav Stykke Karl, som endnu boer i Kiel og holdes for den bedste Mester (alle Hatte, jeg har brugt udi lang Tid, er af hans Arbeide; thi han gjør dem saa ærlige og trofaste, som Nogen udi Jylland) Summa Summarum: vi reiser sammen til Kiel hver paa sit Handværk, for at forsøge vor Lykke der (thi Kiel er en meget god Stad at komme fort for Handværksfolk; jeg veed, at mange af mine Kjendinger er kommen did hen med tomme Hænder, men inden nogle Aar have staaet sig som Ulfs-Klinger; thi

Sagen er denne: der er faa Arbeidere, og Folket i Byen ere velhavende og betaler vel, derforuden er der godt Kjøb paa Alting; jeg skal fortælle Monsieur kortelig hvorledes Kjøbet var paa Madvarer i min Tid; først gav man for det bedste Pund Flesk, som nogen ærlig Mand vilde komme i sine Erter, ikke meer end en lybsk Skilling — —

Haderslev eren. Ak, Monsieur, det blier for vidtløftig at fortælle.

Gert. For det Andet, for et Pund Oxekjød ikke meer end en Søsling.

Haderslev eren. Ak, det kommer jo ikke Reisen ved.

Gert. Tredie, for en halv Tønde Smør ikke meer end fire Rigsdaler.

Haderslev eren. Hør, Landsmand, jeg vil sige reent ud, jeg har ingen Taalmodighed at høre paa alt Dette.

Gert. Fjerde, for en Snees Æg ikke meer end en lybsk Skilling.

Haderslev eren. Ei hvad har jeg med jer Æg, Smør og Flesk at bestille; vilde J bryde mig altid med saadan Snak, vilde jeg ikke være i jer Huus for Intet.

Gert. Femte, for en Potte fransk Brændeviin ikke meer end — — Ei, Monsieur, bliv ikke saa utaalmodig. Nu, jeg vil da gaae dette forbi og fortælle om Reisen. Vi fandt udi den første Kro paa Veien en Mand, som saae meget vel ud, med støbte Sølvknapper i sin Kjole og sorte Fløiels-Buxer; den samme Mand talede os meget venlig til og sagde: Mossiørs, skal vi ikke drikke sammen? Vi takkede for den Ære, han vilde gjøre os, og drak med ham det ene Kruus efter det andet in bona caritate, indtil vi blev, reverenter talt, halv drukne, da bød han sig omsider til at drikke Duus med os; vi bukkede og krummede os, og drak Duus med ham. Foermanden sad imidlertid og smilede udi en Krog; vi spurgte ham nogle Gange: Schwager! warumb lacht er? men han svarede altid: Nichts. Endelig, da vores nye Duusbroder var gaaen bort, fik vi at høre, at det var Bøddelen af Slesvig. Nu vil jeg forestille Monsieur, om Folk med Billighed kan blamere os derfor; thi først — — om Permissien, jeg har saadan hjertelig Hoste, jeg maa vende mig lidt fra Ham — (Imidlertid sniger den Anden sig bort. Gert taler og hoster imellem, medens han har saa vendet sig om.) Først, siger jeg, vidste vi jo ikke (hoster imellem) at det var Bøddelen af Slesvig (hoster igjen,) og posito (hoster igjen) vi havde vidst det (hoster igjen) saa var vi jo derfor lige gode; thi naar vi ret eftertænke hvad en Skarpretter er (hoster igjen, og vender sig derpaa om til den Anden,) saa er det jo ikke andet end Øvrighedens Fuldmægtig. — Men hvor blev han af? mon Fanden tog Haderslev eren? Hei, Monsieur Harslever! hei, Landsmand Harslever!

Femte Scene.

Gert (alene). Trollen skal klyve Jer ad, J Haderslevere, saa mange som J ere; denne Karl maa uden Tvivl have været en nobel Venetiano, thi han var saa snedig; men han skal mare ikke undgaae mig. Det er jo et Skjelmsstykke at snige sig saa bort, naar en brav Mand vender Ryggen, jeg træffer ham nok til Kristoffers, hvor reisende Folk pleier at tage ind. Der maa jeg strax hen.

Tredie Akt.

Første Scene.

Et Vertshuus, hvor nogle Borgere sidde ved et Bord og raisonnere over et Kruus Øl om Aviserne.

Første Borger. Herr Vert! lad os faae de sidste Aviser.

Verten. Her er de, I go' Venner.

Borgeren. Er der Noget i dem?

Verten. Jo, der er noget hid og did, som er mærkværdigt.

Borgeren. Vær I saa god og læs dem for os, Herr Vert, I læser saa godt Prent.

Verten. Ja nok, men saa maa I ikke snakke imellem.

Borgeren. Nei, vi ville hverken snakke eller drikke saalænge I læser.

Verten. Jo I maa vel drikke, jo meer I drikker, jo bedre skal jeg læse; giv nu Agt! „Fra Regensborg skriver man, at man frygter for Pest og at allerede nogle Huse ere anstukken."

Borgeren. Pots Slapperment! og vi tilstæder alligevel Rendsborgere at reise her igjennem Byen; her har aldrig været Anstalt udi Staden, og der blier heller aldrig. Faaer jeg fat paa Byfoged og Bormester, skal jeg sige dem reent ud, hvilke Karle de ere. Pesten allerede udi Rendsborg, og vi lader alle Mennesker komme i Byen uden Pas. Ja, jeg ter ikke sige hvad jeg mener.

Verten. Ak, Monsieur, det er ikke Rendsborg men Regensberg, som ligger midt udi Tydskland.

Borgeren. Ja saa. (De leer allesammen.)

Verten. „Udi Siebenborgen skal der være nylig fød en Kalv med en Haarhue paa Hovedet og Fryndser om Benene, hvilket Indbyggerne holde for ikke betyder meget godt. Samme Kalv døde strax, men talede forend han døde disse Ord: væ! væ! Siebenborgen!

Borgeren. Hvad siger I om det, I gode Mænd? Ak, Herr Vert, læs det nokengang, Jørgen Handskemager hørte det ikke. (Verten læser det igjen.)

Jørgen Handskemager. Det kan ikke Andet betyde end Krig imellem Tyrken og Keiseren; thi for den forrige Krig blev der og fød en Kalv. Man hører ikke Andet end Vidunder. Jeg troer ikke at Verden kan staae i fire Aar.

Borgeren. Mener du det, Jørgen?

Jørgen. Ja, jeg har saa mine Betænkninger.

Verten. „Fra Venedig skrives der, at forgangen Maaned var saadan Kulde, at alle Kardinalerne frøse til."

Borgeren. Alle Kardinalerne?

Verten. Nei, jeg troer, der staaer Kanalerne.

Borgeren. Ha, ha, ha, ha.

Verten. Vil I narre mig, saa vil jeg ikke læse meer; lad Jørgen Handskemager læse Resten.

Borgeren. Jørgen, læs du da; det er en Tværdriver, den Kristoffer.
Jørgen. „Der haver udi Karnavalen været adskillige Mumme-Lystigheder."
Borgeren. Hvor ligger den Stæd Karnaval, Mester Jøren?
Jørgen. Den ligger i Polen.

Anden Scene.

Borgerne. Verten. Gert Westphaler.

Gert. Goddag, Kristoffer, har J ikke fornummet noget til en Harsløver, som nylig er kommen til Byen?
Verten. Nei jeg har ikke, Mester Gert. Hvad skulde den Harsløver hedde?
Gert. Det maa Pokker vide; han bestilte Logemente i mit Huus og løb siden fra mig.
Verten. Det var ilde gjort. Veed J ellers hvad J skal gjøre for at hævne Jer?
Gert. Skam, der veed.
Verten. J skal reise til Harslev og bestille et Logement der i Byen igjen, og derpaa strax ogsaa løbe bort; det er min Tro det bedste; saa er den ene By den anden Intet skyldig.
Gert. Jeg troer neppe, der er en Krohuusmand i Verden, som jo harcellerer.
Verten. Hvad vil i have at drikke, Mester Gert?
Gert. Giv mig en halv Potte Øl af det bedste.
Borgeren. Jørgen Handskemager! bliv J ved at læse, saa slipper vi at snakke med Gert Westphaler; thi vi kjender nok hans Snak; indlader vi os kun aldrig saa lidet med ham, er vi strax fast.
Jørgen. „Fra Spir skriver man, at Kurfyrsten af Mentz med de andre Kurfyrster vare forsamlede at beraadslaae om" — —
Borgeren. Tøv lidt, Jøren, er Kurfyrsten af Mentz ogsaa ikke Bisp?
Gert. Jeg hører, Mossiørs, at J taler om Kurfyrsterne.
Jørgen Ja, det er kun imellem os.
Gert. Der ere syv Kurfyrster in alles.
Jørgen. Det veed vi heel vel, Mester Gert.
Gert. Tre af dem ere Geistlige, de andre fem Verdslige.
Jørgen. J har Ret, Mester Gert; fem og tre er syv.
Gert. Nei, jeg fortalede mig, der er kun fire Verdslige.
Jørgen. Det er godt nok, men Ingen spør Jer derom.
Gert. Af de Geistlige er Erkebispen af Køln den fornemmeste.
Jørgen. Ak, Herre Gott, det er jo Noget, som J ikke har fornøden at fortælle mig; jeg veed det jo ligesaa vel som J.
Gert. Derefter følger Erkebispen af Trier.
Jørgen. Maae vi ikke sidde i Fred? vi taler Ham jo Intet til.
Gert. Den tredie er Erkebispen af Mentz.
Jørgen. J maa tale hvad J vil, saa hører vi Intet dertil.

Gert. De andre fire ere Verdslige. Jeg kan ikke erindre deres Navne; men jeg veed nok, at de ere fire.

Jorgen. Jeg var tilfreds, at I kom aldrig noget ihu, saa blev man i Ro for Jer.

Gert. Disse syv Kurfyrster regjere det fjerde Monarki. Thi der har været tre tilforn, nemlig det Phrygiske, Elamitiske og Mesopotamiske, og dette er det sidste; naar Kurfyrsterne gaaer under, skal ogsaa Verden forgaae efter Sybille Spaadom; derfor passer man saa nøie paa, at saasnart Aanden gaaer af en Kurfyrste, vælger man strax en Anden ud i hans Sted, paa det at Verden ikke skal forgaae, og har det stedse været saaledes prakticeret siden Keiser Augusti Tider, hvilken berømmelig Keiser stiftede det fjerde og sidste Monarki efter Sybille Begjering, som raadte ham at grunde det paa syv Støtter; hvorpaa samme store Keiser gjorde to berømmelige Ting: For-det første, i det at han udskrev al Verden til Skat. For det andet, i det han indstiftede de syv Kurfyrster. Paven var vel derimod og sagde: Ihro Kaiserl. Majestæt, warum so viele weltliche Fürsten auf einmahl zu machen? men Keiser Augustus, som var en Mand, der ikke lod sig pirre noget ved, blev vred og svarede: Ihr Päbstliche Excellentz! Ich will es so haben; hvorudover Paven strax faldt til Fode, og bad om Naade, ved hvilken Ydmyghed han saa meget udvirkede, at Keiseren tilstædte ham at gjøre fexten Kardinaler paa engang, hvilke ere ligesom geistlige Grever eller Baroner; thi Kardinalatskabet falder alene til den ældste Søn, men aldrig til Datter; thi hvis en Kardinal døer og efterlader sig alene Datter, falder Kardinalatet til Paven igjen. (De Andre sniger sig ud af Vertshuset og Mester Gert holder fast paa Jørgen Handskemager) Vi har ogsaa havt Kardinaler her i gamle Dage, Jøren Handskemager, men nu ere de afskaffede.

Jorgen. Ei, slip mig, eller jeg gjør en Ulykke paa Jer.

Gert. Den sidste danske Kardinal hedte Arcimboldius, en Karl, som ved Aflatsbreve gjorde saadan Skade og trækkede saa mange Penge af Jylland, at Landet har endnu ikke kunnet komme sig igjen. Jeg har derudover fattet saadan Had til Kardinaler, Mester Jøren, at jeg kunde ikke bare mig, om jeg saae en Kardinal, jeg jo slog ham lige paa Øret og sagde (Gier Jørgen Handskemager et Par Ørefigen i hans Hidsighed) I Karle, I Blodsuere, sagde jeg, I var værd, at man skulde træde Jer under Fødder. See, saa skulde man gjøre med Jer. (Slaaer Jørgen paa Gulvet og træder paa ham, som skriger om Hjælp.) Om Forladelse! naar jeg kommer paa den Materie, blier jeg saa hidsig, at jeg ikke kan styre mig. I maa gjerne slaae mig igjen. Summa Summarum: samme Arcimboldius var den sidste Kardinal udi Jylland; thi — — (Jørgen løber ud og skraaler, og Mester Gert efter, holdende ham i Haaret)

Tredie Scene.

Verten (alene). Det gaaer aldrig vel; han kommer hid og stiller mig ved alle mine Gjester, ved al min Næring; saafremt her er Øvrighed i Byen og jeg hedder Kristoffer Peersen, saa skal Mester Gert ikke have gjort det omsonst. Ingen af dem betalte en Skilling,

da de gik ud, og jeg veed ikke naar jeg faaer mine Penge. Lad mig see: Joren Handskemager fik fem Kruus Øl, han er en langsom Betaler, jeg kommer for Sikkerhed at skrive ham for sex Kruus. Jens Bundtmager tre, jeg maa skrive fem; thi han kan taale at betale. Kristen Møller maa jeg sætte to eller tre Streger til; thi det er dog uretfærdige Penge han haver. Kantoren havde alene elleve Kruus, ham vil jeg ikke skrive høiere; thi det er min bedste Melkeko. Hvis vi havde os ikke de Streger forbeholden, kunde ingen ærlig Mand kreditere; men det er ikke nok, at jeg faaer mine Penger igjen; de gode Folk havde drukket mere, hvis de havde kunnet sidde i Ro. Jeg er vis paa, Kantoren havde endnu taget elleve Kruus paa sin Samvittighed til de andre; thi han er virkelig en af de bedste Folk her i Byen, der under en ærlig Borgemand en Skilling, men jeg skal hævne mig paa Mester Gert, om jeg ellers hedder Kristoffer Persen; thi faaer jeg ikke Hærn, saa er min Næring fløiten. Min bedste Profit bestaaer derudi, at jeg skjenker for Folk, som kommer i mit Huus. Jeg sælger vel en Lob Øl uden Huset, men baader ikke saa meget derved; thi de Folk, som henter Øl, vil have fuldt Maal. Derimod skjenker jeg paa Skum for andre godt Folk, som kommer i Huset, saa at altid Skummet bringer mig en Potte paa fire Kander. Jeg vil ikke tale om, naar godt Folk blive drukne, at jeg ofte kan give dem et halvt Kruus for et heelt, hvilken Profit jeg kan gjøre med en god Samvittighed; thi det er drukne Folk ikke tjenligt, at de faaer Kruset fuldt. Saa altid det Øl, jeg sælger i Huset, bringer mig dobbelt saa meget ind, som det, jeg sælger uden Huset. Det er en forbandet Karl med hans Snak, han har det som en hidsig Feber; hvis Øvrigheden itide ikke hemmer det, saa jager han os Alle af Byen. Der er saa mange Maader, et Menneske har at plage et andet med. Jeg troer, om man syede Munden til paa den Karl, saa lærte han sig til at snakke med den anden Ende. Jeg har aldrig min Livstid kjendt Magen dertil. Men jeg maa itide tænke paa Raad derimod. (Han drikker alle Slumpe udaf Krusene og gaaer ud.)

Fjerde Akt.

Første Scene.

Gert (alene). Det var mig en forbandet Harsløver. Jeg har spildt den hele Dag bort paa at lede efter ham, men forgjeves. Hillemænd! nu kommer jeg ihu, at jeg skulde hen til Apothekeren at afgjøre det Andet. Mon det ikke skulde være for silde? dog, hvor silde det er, er det dog bedre at gaae derhen end at blive ganske borte. (gaaer.)

Anden Scene.

Tobias Prokurator. Verten.

Tobias (kommer ind og banker paa Vertens Dør). Herr Vert! giv mig et Glas Brændeviin. I pleier jo at have nogle Draaber, som styrker Hjertet.

Verten. Serviteur, Monsieur Tobias, hvor kommer Han fra?

Tobias. Det er jo Jer ligemeget.

Verten. Herre Gott, J er udi saare ond Humeur idag.

Tobias. Ja, det er sandt. Har J nogle Draaber, saa lad mig strax faae dem.

Verten. Men hvad skader Jer da? Er der skeet nogen Ulykke, eller er der nogen Sag bleven forligt?

Tobias. Ei du Narrenkop, lad mig faae hvad jeg begjerer og hold inde med saadan Snak. (Verten gaaer ud medens den Anden sidder og grunder.)

Verten. Her er Brændeviin med Draaber i.

Tobias. Jeres Skaal, Herr Vert. Det gjorde godt. Hør, Kristoffer, nu vil jeg høre jer Betænkende om Noget; vil J nu dømme, om det er Ret eller ei. J veed nu, at jeg er en ærlig Mand, der vil Ingens Ulykke og at jeg søger altid at forlige fattige Folk, som ingen Midler har at søge Proces med.

Verten. Ja, det er sandt nok, den Reputation har J over den hele By. Men bør man og ikke forlige rige Folk?

Tobias. Nei, holdt, sagt'! saa maatte Fanden være Prokurator.

Verten. Ja, ja, det er menneskeligt.

Tobias. Hvad, menneskeligt! J taler som en Gaas; jeg holder for, det er Uret, det er et Skjelmsstykke af en Prokurator at forlige en Sag, det er jo at stjæle fra Byfogden, det er at stjæle fra Skriveren, det er at stjæle fra sig selv.

Verten. Ja, det er saa vidtløftig.

Tobias. Nei hør, Kristoffer, jeg vil bevise det saa klarligt, som to og tre er fem. Har en Skriver Ret til at tage Skriverpenge eller ei? sig mig kun aut, aut.

Verten. Han har Ret dertil; thi Loven siger, at han skal have Skriverpenge for Stævninger og Andet.

Tobias. Naar Nogen betaer ham den Ret, gjør han vel eller ilde? svar kun aut, aut.

Verten. Han gjør ilde.

Tobias. Ergo gjør En ilde, der forliger Sager, hvoraf de Mænd skal leve; ja, jeg tør sige, han er en Tyv; thi Tyveri eller Furtum er mange Slags. J Karle, som ikke har studeret, kalder kun det Tyveri, at bryde ind i en Mands Huus og stjæle. Nei! Tyveri er ikke alene at tage Ens Gods og Penge bort, men ogsaa at opsnappe det, som er paa Veien at blive hans; ex utroque capite actio furti; thi foruden det, som man kalder furtum manifestum, non manifestum, furtum conceptum, oblatum, er der ogsaa Noget, som man kalder furtum prohibitum & non exhibitum, til hvilken Klasse kan henføres denne Kasus; thi at hindre En udi at faae sine staalne Koster tilbage, eller at hindre ham udi den retfærdige Gevinst, som En er lovet, er det samme; saaledes er det Tyveri at hindre og afvende en Flod at flyde til mig. Den, som gjør det, stjæler det Vand fra mig, som er paa Veien at flyde til min Gaard. Furti actio competit ei cujus interest rem salvam fore; saa lærte Tobias og jeg i gamle Dage paa juridiske Kollegier.

Verten. Jeg troer nok, det Sidste er ret, fordi det var saa meget Latin og Græsk deri; men det, som I sagde først alene paa Dansk, kunde jeg ikke begribe at det var Ret.

Tobias. Nu vil jeg tale tydeligere, saa at I skal tage og føle derpaa; en god ærlig Mand her i Byen (jeg vil sætte Kantoren) er paa Veien til jer Huus for at unde Jer en Marks Penge eller to, en Anden møder ham og hindrer ham udi det Forsæt; gjør han vel eller ilde?

Verten. Han gjør som en Skjelm; thi han betager mig min Næring og stjæler fra mig; derfor mener jeg paa saadant Fundament at stævne Gert Westphaler.

Tobias. Hvad har han gjort?

Verten. Han skilte mig idag ved alle mine Gjæster; de kunde ikke være her længer for hans forbandede Snak; men den Ene sneg sig ud efter den Anden. Hvad synes Jer, Monsieur Tobias, at jeg skal gjøre herved?

Tobias. I skal lade ham stævne; lad mig kun raade; jeg skal føre den Sag ud for Jer, som en ærlig Mand. Vi skal aktionere ham efter den Artikel: si quis panno rubro armentum fugaverit.

Verten. Hvad er det paa Dansk?

Tobias. Paa Dansk hedder det: dersom Nogen ved rødt Klæde gjør Bester løbske — —

Verten. Men jeg veed jo, at Snak er ikke rødt Klæde, og Haandværksfolk er ikke Bester.

Tobias. Det er sandt nok; jeg veed jo vel, at Haandværksfolk kan ikke holdes for Fæ og at Snak er ikke rødt Klæde; men ligesom man straffer En, der med rødt Klæde gjør Fæet løbsk og gal, Husbonden til Skade, saa bør og han straffes, der med urimelig lang Snak gjorde Borgerne løbske og drev dem af Huset, Jer til Skade. Lad kun mig raade, han skal faae en Ulykke.

Verten. Men jeg er bange, at Sagen kan koste mig meer at udføre end Gevinsten kan blive.

Tobias. Hvad vil det sige, Kristoffer? Vil I ikke staae paa jer Ret, gjør han maaskee ligesaa en anden Gang. I maa drive paa den Sag i det ringeste for jer Æres Skyld. Folk vil ellers pege Fingre af Jer, og sige: der gaaer den Slyngel Kristoffer Persen, der ikke turde staae paa sin Ret. Jeg raader ikke til Proces for det ringe Salarium, som jeg kan have deraf; men fordi I er min gode Ven, som jeg nødig vilde skulde vederfares nogen Skam.

Verten. Saa faaer jeg da procedere mod ham?

Tobias. Javist og det jo før jo bedre; thi Sagen kan I aldrig tabe. Der kommer Mester Gert. Lad os gaae.

Tredie Scene.

Gert Westphaler (alene). Jeg veed ikke hvor det kommer, jeg har en slet Skjebne udi denne By; hvis jeg boede paa et andet Sted, kunde jeg fortjene Penge ved min Tale. Jeg troer ikke, noget Men-

neske, end ikke mine Uvenner, skal sige, at jeg nogen Tid har ført Snak paa Bane, at man har hørt mig tale om Veirligt, om Giftermaal, om Barselstuer. Jeg fører lutter politiske og udenlandske Diskurser, som ikke findes udi mange Bøger og hvis Værdi ikke kan opveies med det røde Guld. Er det ikke ubegribeligt, at saadan Slyngel, som Jørgen Handskemager, tør foragte og kaste paa Nakken af min Tale; nu mødte jeg ham igjen for Apothekerens Dør, og hvorvel jeg havde hastig Ærinde, kunde jeg dog ikke bare mig at fare fort med min Tale; men han sled sig løs. Men, vilde Nogen sige: hvorfor kaster du da Perler for Sviin? hvorfor spilder du unyttige kostbare Ord for Folk, som have Æseløren? Jeg svarer dertil: naar jeg har begyndt en Diskurs, maa jeg fuldende den. Det er saa min Natur; thi jeg kan aldrig ærgre mig meer end naar En har hørt Begyndelsen af min Tale og ikke vil holde ud til Enden. Derfor skal Jøren Handskemager høre idag Slutningen af det, jeg begyndte at fortælle ham, om jeg end skal bryde ind i hans Huus med Magt. Men hillemænd! jeg forsømmer mit Ærinde. Jeg maa banke paa.

Fjerde Scene.

Gert. Jesper. Siden Marie.

Gert. Serviteur, Jesper, er Apothekeren hjemme?

Jesper. Jo han er nok hjemme, men er ikke at faae itale; thi den hele Doktorgrad er her idag.

Gert. Hvad er da at bestille?

Jesper. Her holdes Visitats. Men Husbond bad mig, at naar Mester Gert kom at jeg skulde kalde paa Mammesellen.

Gert. Godt nok; sig, at jeg er her at opvarte hende. (Jesper gaaer. Marie kommer.)

Marie. Tjenerinde, Mester Gert.

Gert. Skyldigste Tjener, Mammeselle, jeg er bange at jeg kommer i ubeleilig Tid.

Marie. Hvi saa?

Gert. Jeg hører at her er Visitats idag.

Marie. Det gaaer mig ikke an. Naar der er Visitats hos min Mama, saa er jeg geskjæftig. Men dette angaaer kun ene Mandsfolkene.

Gert. Jeg hørte der vär saadan Støien og Allarm i den store Stue, som der kunde have været holdet en Rigs- eller Kredsdag.

Marie. Hvad vil det sige: Kredsdag?

Gert. Det er mig kjært, Mammeselle, at Hun spør mig derom.

Marie. Jeg vil dog ikke bemøie Ham med at fortælle det denne Gang.

Gert. Thi jeg veed saa vel Besked derom, som Nogen her udi Byen.

Marie. Jeg tviler ikke derpaa. Men jeg ønsker dog, at det maa blive til en anden Dag.

Gert. Man maa gjøre vel Forskjel, min hjerte Mammeselle, paa Reichs-Tagen und Kreids-Tagen.

Marie. Ja jeg troer det nok; thi der er stor Forskjel paa et Rige og et Stykke Kride.

Gert. Nei, det kommer ikke deraf. Jeg skal fortælle Hende først hvad en Reichstag er; en Reichstag kaldes sammen af de syv Kurfyrster.

(Fortæller saa videre den hele Historie om Kurfyrsterne.)

Marie. Monsieur, jeg har ikke Stunder at høre meer; vil I være saa god og besøge os oftere, skal det være os kjært, besynderlig, om I kan træffe paa de Tider, som jeg ikke er hjemme; ellers vil jeg bede, I er saa god at fortælle min Kat Resten af Historien, thi han forstaaer den ligesaa vel, som jeg. Adieu.

Gert. Det var min Tro rene Ord for Penge. Jeg seer nok, at jeg gjør mig forhadt i denne By ved min Tale; jeg skal forsvære at lukke min Mund op oftere; thi disse Folk her i Byen er det ikke værd. Man bliver forhadt just for det, som man burde elskes og æres for. Jeg maa hjem og sige Mutter hvor haanlig jeg blev modtagen. (gaaer.)

Femte Scene.

Marie. Gunild.

Gunild. Nu maa jeg hen at høre hvordan min Søn har forrettet sit Ærinde. Det er noget underligt med den Karl. Familien staaer ham an. Han er forliebt i Mammesellen. Hans Person staaer hende an. Forældrene har banet Veien. Han har været paa Veien saa ofte at frie og dog altid med uforrettet Sag er kommen tilbage. Jeg vil ikke haabe, at det er ogsaa saaledes denne Gang tilgaaet. Men der seer jeg Mammesellen. Tjenerinde, min hjerte tilkommende Svigerdatter.

Marie. Den Titel tilkommer mig aldeles ikke. Hun behager kun at skjemte med sin Tjenerinde.

Gunild. Hvi saa? min Søn har jo været her efter Begjering?

Marie. Det er sandt nok.

Gunild. Og, som jeg haaber, forrettet sit Ærinde.

Marie. Det kan jeg ei heller negte. Han havde sat sig for at komme hid for at underrette mig udi den tydske Stat og vise paa hvad Fod Regimentet staaer i Tydskland. Det Samme forrettede han saa meget vel, saa at jeg aldeles Intet kan klage, uden derover, at Diskursen varede for længe.

Gunild. Talede han da Intet om Kjærlighed?

Marie. Nei, Madame, saalænge han talede med mig, var han paa den anden Side af Rhinstrømmen. og gik alt dybere og dybere ind i Tydskland, saa jeg derover, af Frygt for at blive omsider bragt hen til Tyrkiet, maatte tage Flugten og bede ham fortælle min Kat Resten. Men der er Fatter, nu kan Madame høre hans Betænkende derover.

Sjette Scene.

De Forrige. Gilbert.

Gilbert. Madam, hun maa forlade mig at jeg taler noget plumpt. Jeg vil aldeles herefter ikke have hverken Hendes eller hendes Sons

Gang i mit Huus, saasom vi har ikke isinde at lade os tage ved Næsen oftere, og tilstæde, at vort Huus blier gjort til en Fabel.

Gunild (grædende). Ak, Herr Apotheker, jeg kan ikke beskrive hvor meget dette gaaer mig til Hjerte. Jeg tilstaaer at min Søn har den Feil, at, naar han kommer paa sin gamle Snak, glemmer han alt Andet hvad han skal forrette. Men naar man undtager den Skrøbelighed, Herr Apotheker, saa er der mere Godt end Ondt hos ham. Han er from, en god Huusholder, har hele Aar ikke en Ruus paa, spiller og ikke, er flittig i sin Professsion.

Gilbert. Jeg tilstaaer alt Dette, Madame, derfore tilstæder jeg ham gjerne at omgaaes med mine Svende, som han kan holde Kollegium eller Lektie for. Men min Datter skal han blive fra; thi det staaer hende ikke an at gaae paa Lektie.

Gunild (lader som hun daaner). Ak! Ak!

Gilbert. Hillemænd! Konen faaer ondt. Spring ind, Mariken, og tag den Flaske Nummer tre, som staaer paa den fjerde Hylde. (Marie gaaer og kommer igjen med Flasken, som man flyer hende at lugte til.) Hør, Madam, tag sig da dette ikke saa nær. Hvad vil det sige, om jer Søn ikke faaer min Datter? han kan jo altid gjøre ligesaa godt Parti.

Gunild. Ak, Herr Apotheker, gjør mig dog den Tjeneste at have Taalmodighed end engang for at undgaae Folks Snak. Tro mig, Han skal ikke blive fireret oftere.

Gilbert. Nu nu, Madam, giv Jer da tilfreds. Lad ham da komme end engang og gjøre Alvor deraf.

Gunild. Tak, Herr Apotheker. Løber han end engang med Liimstangen, skal jeg ikke kjende ham for min Søn meer.

Gilbert. Adieu da. (De gaaer bort.)

Syvende Scene.

Gunild. Mester Gert.

Gunild. Ak, jeg elendige Menneske, den Søn bringer mig i Graven; men see, der er han. Tør din liderlige og vanartige Karl understaae dig til at møde for mit Ansigt? Jeg er gal, at jeg lægger Saadant paa Hjertet; thi jeg burde have slaaet Haanden af dig for længe siden. Hvorledes har du forrettet dit Ærinde ogsaa denne Gang hos Apothekeren?

Gert. Vel nok, Mutter, alene at Mamsellen var noget for hastig.

Gunild. Det er at sige, hun vilde ikke sidde hele Timer og høre paa din forbandet Snak. Din vanartige Skjelm! (giver ham et Ørefigen.) Siig mig (giver ham et paa den anden Side.) hvorfor gik du hen til Apothekeren? var det for at tale om Statssager?

Gert. Mammesellen spurgte mig hvad en Kreds- eller Rigsdag var i Tydskland, saa veed jeg jo at jeg maatte underrette hende derom, hvilket man ikke kan gjøre uden man beskriver Kurfyrsterne, og viser nemlig, at de ere syv in alles, nemlig tre Geistlige og fire Verdslige. Som for Exempel: de Geistlige ere Kurfyrsten af Køln — —

Gunild (giver ham et Par Dresigen igjen). See! der har du et Par af de Geistlige og Hoilærde efter Rolus Vægt. Vil du nu holde din Mund!

Gert. Ak, Mutter, vær dog ikke saa vred paa mig. Stil Apothekeren end engang tilfreds. Jeg skal min Tro ikke opholde Jomfruen oftere med Snak og gaae uden om, men strax lige til, saa at hun skal være fornøiet med mig.

Gunild. Hør, Gert, den Vrede, jeg lader see mod dig, reiser sig af lutter Kjærlighed. Jeg har end engang, dig uafvidende, stillet Apothekeren tilfreds; gak derfor nu paa staaende Fod lige derhen, men viid derhos, at dersom du fører dig ogsaa denne Gang op som tilforn, skal jeg aldrig kjende dig for min Søn mere. (Gaaer bort. Mester Gert gaaer strax hen og banker paa. Mammesellen kommer selv ud.)

Ottende Scene.

Mester Gert. Marie.

Marie. Velkommen tilbage, min kjære Mester Gert.

Gert. Ydmygste Tjener, min hjerte Jomfru, jeg beder tusind Gange om Forladelse, at jeg fortørnede Hende sidst med min lange Tale.

Marie. Det er Ham alt forladt, min kjære Mester Gert.

Gert. Jeg beder, Jomfruen ikke vil regne mig det til onde.

Marie. Alveles ikke. Hans gode Moer har alt stillet min Papa og mig tilfreds igjen.

Gert. Jeg bekjender, min hjerte Jomfru, at jeg snakker undertiden noget meget.

Marie. Ja, det har jeg og mærket.

Gert. Mange lægge mig det til en Lyde, men der findes dog visse brave Folk, som skjønne derpaa.

Marie. Det vil ikke sige, Mester Gert, naar man ikke taler saa meget i Utide.

Gert. Men har da Jomfruen af Hjertet forladt mig min forrige Forseelse?

Marie. Ja jeg har, Mester Gert, af mit ganske Hjerte.

Gert (kysser paa hendes Haand). Jeg vil tjene Hende, min hjerte Jomfru; vi, som har reist udenlands, har gjerne den Syge eller Orm, hvad man kan kalde det, at vi vil fortælle hvad vi har hørt og seet paa fremmede Steder, for at lade see, vi er ingen Hjemfødinger.

Marie. Har da Mester Gert reist udenlands? det har jeg min Tro aldrig vidst.

Gert. Jomænd. Jeg reiste engang fra Haderslov til Kiel, men glemmer aldrig den Reise. (Fortæller den hele Reise igjen; omsider gaaer Jomfruen ud. Han raaer og spadserer ved een af Gangene, og mener hun skal komme tilbage.)

Marie (lader sig see over Gangen med en Skaal Vand, som hun slaaer over hans Hoved). Kom saa igjen og fixeer os oftere.

Gert (gaaer hen til den anden Side med nedslaget Hoved og spadserer op og ned). Men hvad mon det er for en Mand? han gloer, som han ikke havde seet et Huus tilforn. Det maa være en Fremmed.

Niende Scene.

Mester Gert. En Flensborger.

Flensborgeren. Her man vist boe en Balbeer, jeg seer der hænger Fade ud. Hør, er jer Mester hjemme?

Gert. Er der noget til Tjeneste, min Herre?

Flensborgeren. Jeg vilde gjerne have mit Skjæg af mig.

Gert. Det skal strax skee. Vil Monsieur behage at sætte sig ned. (Han barberer ham.)

Flensborgeren. Er her noget Nyt i Byen?

Gert. Jeg veed min Tro ikke. Jeg har derforuden forsvoret at fortælle nogen Ting. Folk her i Byen er ikkun for at æde og drikke og gider ikke høre tale.

Flensborgeren. Da er jeg en stor Liebhaber af Diskurser.

Gert. Hvorfra er min Herre, med Permission?

Flensborgeren. Jeg er fra Flensborg.

Gert. Mig synes, at jeg har havt den Ære at see Ham udi Kiel.

Flensborgeren. Kan nok være. Har da Mester været udi Kiel?

Gert. I Kiel? ja vist, jeg glemmer aldrig den Reise. Jeg skal fortælle min Herre hvorledes tilgik. (Fortæller den hele Reise. Det staaer til Akteuren at gjøre den saa vidtløftig som han vil. Midlertid raaber den Anden, at Skjægget er vel nok afraget, for at komme des hastigere løs, men han maa holde ud.)

Flensborgeren (sagte). Jeg skal min Tro betale ham med samme Mynt. (Høit.) Jeg har faaet en slem Byld bag mit Øre, Mester; veed Han ingen Raad derfor?

Gert. Den gaaer nok bort af sig selv; jeg vilde ønske, jeg havde saadan Byld, thi det er meget sundt.

Flensborgeren. Gid jeg kunde overdrage Jer min. Jeg vil ellers fortælle kortelig hvorledes jeg fik den Byld.

Gert. Min Herre! jeg skal hen at barbere en Anden strax, jeg vilde gjerne bede, at Han vilde betale mig for min hafte Umage.

Flensborgeren. Først havde jeg udi tre Dage en stor Pine paa den Sted, hvor Bylden nu er. Dog det var endelig ikke paa samme Sted, men en Tommebred derfra. Udi tre Dage, eller, jeg troer, gar fire Dage, nei det var kun tre Dage, fandt jeg stor Pine uden at see ringeste Tegn.

Gert. Det kan nok være, Monsieur, Han er ellers saa god og glemmer ikke mit Solarium.

Flensborgeren. Summa Summarum, efter at jeg havde følet den Pine udi fire Dage (jeg sætter endnu fire Dage; thi nu erindrer jeg mig det; det er ellers underligt med Menneskens Ihukommelse, naar man mest vil gjøre sig Umage at erindre en Ting, saa kan Pokker ikke hitte den, og naar man ikke tænker derpaa falder det ind af sig selv).

Gert. Om Monsieurs Ihukommelse ogsaa herudi slaaer Ham feil, saa vil jeg tage mig den Frihed til at erindre Ham om det, mig tilkommer for min Umage.

Flensborgeren. Jeg skal min Tro ikke glemme Ham. Imidler-

tid, mens denne Pine varede, svedede jeg forskrækkelig bag Øret. Det var saadan underlig Sved, Mester, den var ligesom et Liim naar jeg tog den mellem Fingrene og lugtede, reverenter talt, ligesom (jeg tør ikke sige).

Gert. Monsieur, med et Ord at sige: Sæke og Kniv koster Penge.

Flensborgeren. Det negter jo Ingen, Mester; nu skal vi strax komme til Sagen. Endelig brød det ud til en rød Flek, som nu var liden, som et Naalehoved, nu blev stor som en Erte, nu liden igjen, nu stor, nu liden igjen, nu stor, atter liden igjen, atter stor, nu som et Naalehoved, som sagt er, nu som en Erte.

Gert. Frem og tilbage er en lang Vei, Landsmand; gaaer alle Flensborger-Historier i den Melodi, saa gid Fanden have Resten. I skal min Tro betale mig dobbelt, baade for min Umage og Tidsspilde.

Flensborgeren. Efter at denne Plet havde varet udi nogle Dage og jeg imidlertid følt stor Pine (jeg glemte at sige dette, at jo mindre Pletten var, jo større var Pinen; thi naar den var kun som et Naalehoved, havde jeg ingen Lise hverken Nat eller Dag, derimod naar den var som en Ert, følede jeg kun lidet dertil. Ligesom Pletten tog af, saa tog Pinen til, og, ligesom Pletten tog til, saa tog Pinen af, liden Plet stor Pine, og liden Pine stor Plet) Mester forstaaer vel min Mening?

Gert. Ak, jeg blier gal over denne Snak. Hør, Landsmand, hvis — —

Flensborgeren. Nu kommer jeg strax til Sagen: endelig efter at jeg havde udstaaet denne Pine i nogle Dage mere og mindre, ligesom Pletten var stor og liden til, som foromtalt er, og ikke nødig at repetere, brød det omsider ud til en Byld, hvis Begyndelse, Tilvæxt og Aftagelse jeg kortelig her vil fortælle.

Gert. I skal, saa sandt jeg er en ærlig Mand, betale mig for min Tidsspilde.

Flensborgeren. Vi skal nok komme tilrette, Mester. Noget kan afkvittes i den kielske Reise. Men hvor var det jeg slap?

Gert. Jeg veed Fanden, hverken hvor I begyndte eller I slap. Lad mig gaae. I maa beholde de Penge, I er mig skyldig, med al min Ulykke.

Flensborgeren. Ei! det er underlige Folk i denne By, som ikke kan høre Folk tale. Nu skal jeg strax komme til Ende, og saa vil vi gjøre Regning. Bylden var i Førstningen ganske plettet, det er at sige, ganske fuld med smaae Pletter. Jeg veed ikke, om Mester begriber min Mening?

Gert. Hør, Landsmand, gaa af mit Huus, jeg lader Jer ellers trække ud.

Flensborgeren. Men saa gik Pletterne bort, saa kom de igjen, saa gik de bort, saa kom de igjen, saa gik de atter bort, saa kom de igjen, saa bort, saa igjen; en Dag utallige Pletter, en anden ingen.

Gert. A — — A — — A — — Mutter! kom ind til Hjælp! her er kommen en Lucifer fra Flensborg i mit Huus.

Flensborgeren. Saa vil jeg da gaae.

Gert. Gaa Fanden i Vold. (Flensborgeren gaaer.) Det var en forbandet Karl; man klager over mig i Byen, at jeg taler for meget, men jeg er kun en Sinke mod denne Karl. Skam faae han for mine otte Skilling; thi jeg barberer dog ingen Fremmed ringere. Dog er jeg glad, at jeg slap ham med den Forliis. Det fortrød mig meest, at han vilde ligne sin Historie ved min, ligesom det var ikke mere vigtigt at reise udenlands end som at faae en raaden Byld bag Øret. Jeg tilstaaer gjerne, at jeg taler meget, det har jeg efter min Faer; men han førte ingen Sladder, og det gjør jeg ikke heller. De gode Folk her i Byen vil nok savne mig engang, naar jeg er død, og sige: Fanden fare i Gert Westphaler, han var dog bedre Mand end vi holdt ham for at være; thi siden han døde er her ikke Een i Byen, der veed saa at tale om udenlandske Sager. Ja, de vil sige: gid vi kunde grave ham levende op af Jorden igjen. Saa længe Folk lever, agter man dem ikke, men de ere ikke død, førend det fortryder dem. Avindsyge er ogsaa maaskee tildeels Aarsag derudi. Man seer, at jeg fører Diskursen alene i alle Selskaber. Andre vil gjerne tale med, men kan ikke og derfor lider ikke at høre mig tale. Hvorfor hader Jørgen Handskemager mig meest af Alle? Just fordi han helst af alle Folk her i Byen vil give et Ord i Lavet med, men tør ikke føre nogen polisk Tale naar jeg er tilstede; thi han veed, at jeg hugger ham strax i Flanken, saasom jeg forstaaer mine Politika bedre end han. Jeg har ofte mærket det, at saa tidt jeg kommer i hans Selskab, stiller han sig ganske taus an, ligesom han vil indbilde Folk, at han er af de kloge Mænd, der taler lidt og grunder meer. Det er saa en gammel Streg af visse Dosmere, der Intet forstaaer og derfor gjør sig en grundig Mine og tier naar lærde Folk, som jeg eller Andre, er tilstede; da de dog med al deres Grunden tænker ikke meer end en Hest eller et Faar. Skal jeg nu derfor lade mig Munden binde? Nei, jeg vil heller være misundet end foragtet. Jeg vil heller, Folk skal sige: der sidder en kanalliosk Tunge paa den Karl, end de skal sige: den Karl sidder som en dum Fæhund eller Skabhals, der har hverken Maal eller Mæle. Men hvad mon disse Mænd vil her?

Tiende Scene.

Gert. Tvende Bestikkelses-Mænd.

Tvende Mænd. Hans Tjener, Mester Gert, det gjør os ondt at vi skal komme til Ham med saadant Ærinde.

Gert. Hvad Ærinde er det?

Tvende Mænd. Vil I være saa god at læse dette.

Gert (læser Stævningen). „Kristoffer Pedersen, Borger og Øltapper her ibidem, finder sig høilig besværget over Velagte og Konsterfarne Sr. Gert Westphaler, Bartsker her sammesteds, fordi han ved urimelig, lang og kjedsommelig Snak haver kommet alle fornævnte Kristoffer Pedersens Gjester til at bortløbe ud af hans Huus, hannem til ubodelig

Skade udi sin Næring, hvoraf han med Kone og Børn skulde leve, samt skatte og skylde. Derved han formener at fornævnte Gert Westphaler heilig har forgrebet sig mod Gjeste-Retten. Thi gives fornævnte Gert Westphaler lovlig Gjeste-Rettes Varsel herom i Gjeste-Retten at møde, som holdes iestermiddag Klokken fem i Byfogdens store Stue her i Staden, Vidner og Attester at høre, paa Spørgsmaal at svare og Dom at lide for slig sin formastelige Ufærd, alt efter den Irettesættelse, som Citanten agter yderligere at lade gjøre, ladende ingen Udeblivelse skee under Faldsmaal" — — Hvad Pokker er dette? det er paa sin Tyrkisk at handle med Folk.

Tvende Mænd. Hør, Mester Gert, I maa ikke tale saaledes; I kan derudover komme i Fortræd.

Gert. Er det kristeligt? kunde Saadant vederfares mig, om jeg havde været i Tyrkiet? lad os kun ikke spøge og efterabe barbariske og tyrkiske Meder, vi veed ikke selv hvor nær Faren er os, hvor snart det er ude med Kristendommen. Tyrken har alt de tre Parter af Verden inde, og Kristendommen er kun den fjerde; det er forskrækkeligt, Mossieurs, hvorledes Tyrken har taget til i disse sidste Tider; thi naar vi eftersee, hvad Mahomed, den første tyrkiske Keiser, var, da var det en sulten Hund, der havde ikke engang hvad han skulde bide eller brænde; han tjente udi en Urtebod og var som Provisor for en Enke, hvilken han siden fik tilægte og bekom Midler med.

Tvende Mænd. Ja det er nok, Mester Gert, Stævningen er ham forkyndet, farvel.

Gert. Nei hør kun, Messiers, et Dieblik. Saasnart Mahomed havde faaet Penger i Hænder, førte han sig strax op som en Baron, tillagde sig en forgyldt Vogn med Speilglas udi og fire Lakeier, anrettede Lystigheder og Gjestebuder og derved fik mange Venner og et stort Anhang, saa at han først undertvang hele Mesopotami By, som han boede udi, derefter gik videre, tog ind Jerusalem og Travezundt, sat kristne Folk paa Spid, stegte og aad dem op, hvor han kom, og med det Blod, som han tappede af dem, skrev Alkoranen, en stor Bog, fast fire Gange saa tyk som Jertegns-Postil. Hans Efterkommere har trædet i hans Fodspor — — vær saa god at bie lidt, nu er det ude — og undertvunget sig tre fuldkomne Parter af Verden.

Tvende Mænd. Ei, Landsmand, slip eller I faaer Hug. (De gaae.)

Gert. Gid det maa ikke skee udi min Tid, det, som Sybille har spaaet, at Tyrken skal vande sine Heste udi Liimfjorden. Hei! hei! Bi lidt, nu er det ude. Hei! Hei! gaa da, I Slyngler! længe nok. Jeg maa hjem at fortælle min Moer denne Sag. (Gaaer.)

Ellevte Scene.

Tobias Prokurator (alene). Ak! nu kommer jeg mig lidt igjen, eftersom jeg faaer Noget at bestille; jeg kan for min Død ikke være arkesløs; den lille Gevinst, som er derved, er ogsaa god, men det er det mindste, som jeg seer efter; min Glæde i Verden er, at jeg kan

have Noget at bestille, lade see hvad jeg duer til og tjene min Næste. Jeg burde dog ikke være her i Byen, saaat at sige; thi jeg er for lærd til at være Prokurator i Jylland. Naar jeg ret vil gjøre mig Umage og tale juridisk, sidder Byfogden og gaber, som han var fortabt; thi han forstaaer ikke et Ord af alt hvad jeg siger. Men jeg kan have min Lyst deraf undertiden at plage ham, og hugge ham i Flanken nu med en utrubi, nu med en uti possidetis, nu destingvere mellem maleficium & quasi maleficium, nu citere et Senatus-Consultum Servianum, nu et quasi Servianum, hvorved jeg vinder mangen vanskelig Sag. Thi (uden at tale ilde om sin Øvrighed) saa er Byfogden lidt stor-agtig, saa at, forend han vil lade sig mærke at han ikke forstaaer mine Terminos, opoffrer han heller min Kontrapart. Jeg glemmer aldrig hvorledes jeg ifjor kom ham til at svede over en Condictio indebiti, hvilken jeg citerede, hvorvel det ikke var Condictio indebiti. Han sagde, hvorvel han ikke forstod det: „Tobias! I har Ret;" saa at jeg vinder mange Sager, som jeg ufeilbar ellers tabte, dersom jeg førte dem ud paa reent Dansk. Engang var han dog saa forbandet, at han fældte saadan Dom: Udi det, som blev ageret paa Dansk i denne Sag, har N. N. Ret; angaaende Latinen, da ophæves Omkostningen paa begge Sider. — Men der seer jeg Mester Gert kommer. Jeg kan ogsaa tage hans Sag an, thi han er en raisonnable Mand. Men jeg maa raadføre mig først med min Samvittighed, om jeg kan tage begge Parters Sag an paa eengang. — Hør, Monsieur Samvittighed, jeg tilsporger dig, om jeg kan gjøre Saadant uden Synd, helst efterdi jeg er en fattig Mand og begge Parter har Noget til Bedste? (Svarer selv udi en fiin Tone for Samvittigheden) Ja vist! ja vist! ja vist! kan du gjøre det! Domine Tobia, utriusque juris Studiose & Advocate doctissime! — Godt, godt, Monsieur Samvittighed, jeg vil og gjøre det. Naar En har raadført sig med sin Samvittighed, er det ham jo nok.

Tolvte Scene.

Tobias. Gert.

Tobias. Serviteur, Mester Gert, I seer saa traurig ud idag.

Gert. Ak, Herr Advokat, her er onde Mennesker i denne By.

Tobias. Det er sandt, Mester Gert. Tænk engang, om her ikke var Lov og Ret, Øvrighed og Prokuratores, som straffede Ondskab og forsvarte Uskyldige, hvorledes det da vilde gaae.

Gert. Herr Advokat, vil I tage en Sag an for mig?

Tobias. Mod hvem?

Gert. Mod Kristoffer Persen.

Tobias. Ja nok, men med Kondition, at I ikke siger ham det; ellers krediterer han mig aldrig et Krus Øl oftere.

Gert. Nei, han skal min Tro aldrig faae det at vide af min Mund.

Tobias. Hvorfor har han da ladet Ham stævne?

Gert. Han foregiver, at jeg ved unyttig lang Snak har drevet hans Gjester af Huset.

Tobias. Hør, Mester Gert, I skal tage en Kontrastævning.

Gert. Men hvorpaa skal jeg grunde den Kontrastævning?

Tobias. Ei, lad kun mig raade, jeg skal nok hitte paa Noget, ellers maatte jeg ilde have studeret min Jura. Hør, de Mænd, som løb ud af Stuen for ikke at høre paa jer Snak, hvorfor løb de bort? det var jo ligesaa meget, som de vilde sige: vi vil ikke høre paa den Ordgydere længer.

Gert. Ja, det er sandt; men Ingen sagde dog de Ord.

Tobias. Det er ligemeget; naar En viser en Mand, der har en galant Kone, to Fingre, er det ikke ligesaa fuldkommen, som han kalder ham Hanreder? Her er vel ikke Actio directa, men dog Actio utilis, quæ non ex verbis legis, sed ex interpretatione petenda est

Gert. Det er Gjesterne angaaende; men hvorledes skal jeg stævne Verten, som kunde aldeles Intet dertil?

Tobias. Verten? ha! ha! han bør svare til den Tort og Skade, som skeer i hans Huus; tenetur ex quasi-maleficio.

Gert. Paa den Maade kunde jeg ogsaa for nogle Aar have stævnet en Vert to Mile fra Harslev, udi hvis Huus mig skete en stor Tort, saasom jeg der drak Duus med Bøddelen af Slesvig, hvilken jeg tog for en fornemme Mand. Jeg skal fortælle Herr Advokat forteligen Historien: jeg reiste engang fra Harsløv til Kiel; blandt Andre saa var i Følge med os en Hattemagersvend — —

Tobias. Og det efter den Artikkel: Exercitor navis, aut caubonæ, aut stabuli, de dolo aut injuria, quæ in navi, aut caupøna, aut stabulo, facta erit, quasi ex maleficio teneri videtur.

Gert. Samme Hattemagersvend var en brav Stykke Karl, som boer endnu udi Kiel.

Tobias. Si modo ipsius nullum est maleficium, sed alicujus eorum, quorum opera navem, aut cauponam, aut stabulum exercet.

Gert. Og holdes for en af de bedste Mestere sammesteds.

Tobias. Cum enim neque ex maleficio, neque ex contractu, adversus eum constituta sit actio.

Gert. Alle Hatte, jeg har brugt i lang Tid, er af hans Arbeid.

Tobias. Et aliquatenus reust est, quod malorum hominum opera uteretur

Gert. Thi han gjør dem saa ærlige og trofaste, som Ingen udi Jylland.

Tobias. Ideo ex quasi-maleficio teneri videtur.

Gert. Summa Summarum, vi reiser sammen til Kiel.

Tobias. In his autem casibus in factum actio competit.

Gert. Ei, jeg kan ikke komme tilrette med de Mennesker, som taler saameget.

Tobias. Jeg ikke heller.

Gert. Lad os Begge da holde op at tale om de Materier?

Tobias. Ja nok.

Gert. Men I kan jo sagte høre Enden af min Historie, jeg skal

gjøre den saa kort, som mulig. Summa Summarum, vi reiser sammen til Kiel.

Tobias. Quæ hæredi quidem datur, adversus hæredem autem non competit. (De taler det sidste Begge paa eengang.)

Gert (holder for Ørene). Ei, holdt dog op med jer latinske Snak. En ærlig Mand kan jo ikke faae et Ord indført.

Tobias. Saalænge som I reiser fra Haderslov til Kiel, saalænge taler jeg Latin. Ellers var det nok saa godt, at I gik hen og kjøbte stemplet Papiir til Stævningen. Naar I har ført Sagen tilende, maa I gjerne snakke om jer Reise saalænge Jer lyster.

Gert. Maa jeg det? saa vil jeg strax gaae efter Papiir.

Tobias. Javist.

Gert. Vil Advokaten da erindre hvor det var jeg slap?

Tobias. Ja! Ja!

Trettende Scene.

Tobias (alene). Hvis Alle udi Byen havde det Greb, som jeg har at holde Gert Westphaler i Tomme, skulde han snart blive taus; thi en Gjek kureres allerbedst af Den, der stiller sig meer naragtig an end den Anden. Ligesom naar man vil vænne En fra at lyve, skal man lyve ligesaa stærk som han; thi dersom man straffer ham derfor og siger, at det er ikke sandt, gjør han sin Saligheds Eed paa, at det er ganske vist og saa kommer man ingen Vei. Saaledes, naar En siger, han er falden ned af et Klokketaarn uden Skade paa Hovedet, skal den Anden sige, at han er falden ned af Maanen paa Hovedet og befundet sig meget vel derefter. Ellers troer jeg virkelig, at Gert Westphaler gik saa bedrøvet bort over det at han ikke kunde fuldføre sin Historie, som om han havde tabt sin Sag. Nu vil jeg hen og agere for begge Parterne; thi det er at slaae to Fluer med een Smække. Jeg maa strax hen til Byfogden.

Femte Akt.

Første Scene.

Byfogden. Tobias.

Tobias. Ydmygste Tjener, Herr Byfoged, jeg kommer idag frem med en meget underlig Sag. Kristoffer Persen vil have Dom over Gert Westphaler fordi han har snakket alle hans Gjester udaf Huset.

Byfogden. Hvad skal man gjøre med den Sag, Monsieur Tobias. Man kan jo ikke straffe ham for hans Tale uden han har brugt Skjendsord.

Tobias. Det er sandt nok; men som det er en underlig Sag, saa skulde der og fældes en underlig Dom.

Byfogden. Jeg veed ikke anden Dom end at Processens Omkostninger ophæves paa begge Sider,

Tobias. Nei, Herr Byfoged, Han veed jo, at alle Folk klager over Mester Gert at han dræber dem med fornægen Snak. Nu kunde Herr Byfoged fælde en Dom, hvorved hele Staden skede en Tjeneste og hvorved og Byfogden kunde indlægge Ære.

Byfogden. Hvorledes da?

Tobias. Man kunde domme Gert Westphaler til udi tre Dage ikke at snakke.

Byfogden. Det er artigt nok. Føer dem da kun hid i mit Huus.

Anden Scene.

Byfogden (alene). Det er en pudseerlig Karl, den Tobias, hvem Pokker Anden skulde hitte paa saadanne Inventioner? Men den hele By vil glæde sig over Saadant; thi her er ikke en Sjæl udi Byen, som jo skyer Mester Gert for hans forbandede Snak. Jeg tør dog ikke domme ham til meer end tre Dages Taushed; thi ellers tog han Livet af sig selv af Fortvilelse. Det kan nok hænde sig, at han faster efter udi Lovbogen, om der er nogen Straf dikteret for dem, der dræber Folk med Snak, og at han ikke skjøtter Dommen, naar han finder ingen Clausula Pinealis mod Saadant, ja maaskee vil besvære sig for anden Øvrighed derover; men det skal have gode Veie. Jeg skal nok hitte paa Noget at forsvare Dommen med; hvad jeg ikke kan hitte paa, det kan Tobias; thi han er en lærd Mand. Men der seer jeg, de kommer.

Tredie Scene.

Byfogden. Tobias. Mester Gert. Kristoffer.

Tobias (tager Mester Gert tilside og tørrer Sveden af sig). Hør, Mester Gert, jeg har ærlig fortjent idag de fire Rigsdaler, I gav mig; thi jeg har fegtet saaledes for Jer, at jeg er vaad indtil min Kjole.

Gert. Hvorledes mener I det vil falde ud?

Tobias. Kristoffer har sat i Rette paa eders Ære og vil have Jer at blive en Tremarks-Mand.

Gert. Han vil Fanden heller.

Tobias. Javist! men jeg haaber dog det skal ikke saaledes falde ud; thi jeg bombarderede Byfogden saaledes med Latin, at han blev ganske hovedsvimlet, og Kristoffers Prokurator, da jeg begyndte ret at tale, løb bort. Jeg vil den at sige Kristoffer det; thi jeg kan ikke dølge længer for ham, at jeg har været jer Prokurator.

Kristoffer. Hvorfor taler I saaledes med min Kontrapart?

Tobias. Han spurte mig hvor hans Prokurator var afbleven, og jeg svarede ham at han forløb Sagen.

Kristoffer. Løb han da bort?

Tobias. Ja, han gik fløiten, da han hørte mig tale; thi jeg har i et heelt Aar ikke gjort mig saadan Umag for nogen Sag. (Tørrer Sveden af sig)

Byfogden. Lad Parterne komme frem.

Tobias. Saa frem, frem.

Byfogden. Mester Gert Westphaler er med Vidner og egen Tilstaaelse lovlig overbeviist at have indmænget sig i Kristoffer Persen Oltappers Gjesters Laug, mod Gjesternes Villie, og forstyrret deres ædrue og ærbare Diskurser med ubegjert og ham uvedkommende Raisonneren, hvorudover de har forladet Huset. Hvorfore Kristoffer Pedersen ved Fuldmægtig paastaaer Dom over Gert Westphaler, ei alene at erstatte den derved tilføiede Skade, men endog at restituere al lucrum cessans og damnum emergens, som deraf i Fremtiden kan flyde, samt derforuden med vilkaarlig Straf ansees og betale Processens Omkostning tilstrækkelig. Herimod haver Gert Westphaler ved Kontrastævning ved sin Fuldmægtig ladet paastaae, at han ved disse Gjesters haanlige Bortløben er tilføiet en stor Tort, hannem ikke til liden Forkleinelse paa hans ærlige Navn og Rygte, hvorfore han formener, at Verten bør tilfindes ved Mulkt og Afbigt at gjøre ham Reparation, samt betale Processens Omkostning. Efter slige Omstændigheder kjendes for Ret, at, som de gode Mænd, Gjesterne, vel om de havde villet, kunde have blevet ved deres Kruus Øl besiddende, uden at kjere sig efter Gert Westphalers Snak, hvorudi intet Ærerørigt har været, saa kan Gert Westphaler ei eragtes skyldig i den Skade, Verten ved deres Bortgang har taget, men han derover frikjendes, og forbeholdes Kristoffer Pedersen sin lovlige Regres til dem, han bedst veed og kan; ei heller kan Westphaler finde sig nogen Tort tilføiet ved det, at Gjesterne gik bort; thi de udi et aabent Ølhuus havde Lov at gaae ud og ind, som de selv vilde. Dog, som Gert Westphaler ikke kan undskyldes derudi, at han med sin lange og vidtløftige Snak har incommoderet disse godt Folk, saa bør han, sig selv til velfortjente Straf og andre Ligesindede til Afsky i trende fulde Dage være ganske taus og ikke tale noget Ord under Nam og Exekution. Processens Omkostning ophæves paa begge Sider.

(De gaae Alle ud foruden Mester Gert og Tobias.)

Fjerde Scene.

Tobias. Mester Gert.

Tobias (ved sig selv). Den Dom var min Tro god nok; thi jeg haaber af de Ord: „Og forbeholdes Verten Kristoffer Pedersen sin lovlige Regres til Gjesterne, som han bedst veed og kan," at gjøre en ny Proces. Skam faae Byfogden, han maatte ogsaa have givet Gert Westphaler saadan Regres, saa skulde jeg af den Dom have gjort to nye friske Sager. En Prokurators Dygtighed bestaaer ikke derudi, at han kan forstaae en Sag, men, at han kan gjøre een til flere; det var det, man fornemmelig rosede min salig Formand af, at han gik aldrig til Thinge med een Sag, han gik jo med fire tilbage. (Vender sig til Gert.) Mester Gert, nu er Sagen tilende; vil I nu fortælle mig om eders Reise fra Harslov til Kiel. (Mester Gert, som, for at efterleve Dommen, ikke tør tale, fortæller Historien med en Heb underlige Gebærder.)

Tobias. Ha, ha, ha! nei det er bedst, Mester Gert, at I sparer det op, til de fire Dage ere forbi. Adieu. (Mester Gert holder paa ham, og

continuerer at fortælle Historien med Tegn og Gebærder.) Lader I mig ikke gaae, hugger jeg Jer i Flanken med Latin igjen. (Gaaer bort).

Femte Scene.

Mester Gert (alene). Det var en tyransk Dom jeg fik; — dog det er sandt, jeg maa ikke tale — men maa jeg ikke tale med mig selv? Jeg kan ikke erindre om det formenes mig i Dommen. Jeg tør ei heller spørge mig for; thi det er mig forbuden. Men jeg mener jeg kan tale saameget som jeg vil naar Ingen hører derpaa. Ak, gid disse tre Dage var tilende! men jeg troer ikke at jeg lever saa længe; thi al mit Liv bestaaer udi at tale med godt Folk. Men der seer jeg en ubekjendt Mand kommer. Jeg er bange at han hørte mig tale. Det er ufeilbar een af Byfogdens Spioner. Han vil maaskee lokke mig til at tale, men han skal faae en lang Næse.

Sjette Scene.

Mester Gert. En fremmed Mand.

Den Fremmede. Landsmand! hvor gaaer man til Posthuset? (Gert gjør Grimacer af ham.) Det maa være lumpne Folk i denne By, der ikke vil vise godt Folk Veien. (Gert gjør atter Grimacer). Ei! du Slyngel! kanst du ikke vise mig Veien? (Gert gjør Grimacer igjen. Den Fremmede giver ham et Ørefigen. Gert slaaer igjen. De faaer hinanden i Haaret, og slaaes længe; omsider slaaer den Fremmede Gert ned paa Gulvet og løber sin Vei.)

Gert. Denne Gang fik du en lang Næse, Spion; jeg seer nok hvor den Dom sigter hen; man vil føre mig i Ulykke. Men der kommer Jørgen Handskemager, han skal høre Historien ud om de syv Kurfyrster, om han var gal.

Syvende Scene.

Mester Gert. Jørgen Handskemager.

Jørgen. Ha, ha, ha! det var min Tro artig nok; ha, ha, ha! Jeg tør sige, den Dom er gaaet ham saa meget til Hjerte, som om han havde været dømt fra sin Ære. Hvorledes er det mulig at Gert Westphaler kan leve fire Dage uden Snak? Men der staaer han fortabt, ligesom Baaden var roet fra ham. — Hans Tjener, Mester Gert! jeg ønsker til Lykke; jeg hører, at I har givet Jer ud i Karthusianer-Orden, hvor man aldrig snakker. I kan dog sagte til Slutning fuldende den politiske Tale, som I forte sidst om Kurfyrsterne og Kardinalerne. (Gert fortæller med Gebærder, og det med saadan Iver, at han støder Jørgen Handskemager undertiden for Brystet og gier ham et Ørefigen, saa at han retirerer sig.) Jeg mærker nok, at en anden Gang for at have Ro man maa dømme Jer baade fra at bruge Munden og Hænderne.

Ottende Scene

Mester Gert Westphaler (alene). Det var en haard Dom. Jeg troer at jeg appellerer. Nei, tre Dage gaaer dog hastig bort.

Dog naar jeg ret tænker mig om, appellerer jeg. Jeg maa sporge Tobias tilraads. Nei, det gaaer ikke an, saa bryder jeg strar Dommen. Vidste jeg kun Formaliteterne: thi jeg troer, jeg skulde strar have appelleret, da Dommen faldt. Men kan jeg ikke bilde mig ind, at denne Hueblok er et Menneske? Jeg maa tale; thi jeg kan umulig ellers leve. (Vender sig til Hueblokken og fortæller den Historie om Arius, see første Akts tredie Scene. Bliver omsider vaer en Person og løber ud)

Niende Scene.

Teophilius.

Hvad, Himmel, er det, som jeg seer?
  Det var jo Gert Westphaler?
Han dømt er: ei at snakke meer,
  Med Blokken derfor taler.
Men ak, hvad nytter saadan Dom:
  At tie trende Dage?
Han siden meer vil løbe om,
  Med dobbelt Snak os plage.
Ret saasom en forhungret Krop,
  Der sig paa Fadet hævner,
At han fast ei kan holde op,
  Men æder til han revner;
Saa vil det gaae med denne Mand,
  Thi saadan Dom furere
Hans Snakke-Syge ikke kan,
  Men heller den formere.



Holberg: Abrakadabra, i 3 Akter. 8 Skill.
Den honnette Ambition, i 3 Akter. 6 Skill.
Det Arabiske Pulver, i een Akt. 4 Skill.
Barselstuen, i 5 Akter. 8 Skill.
Den pantsatte Bondedreng, i 3 Akter. 8 Skill.
Diderich v. Menschenschreck, i een Akt. 8 Skill.
Erasmus Montanus, i 5 Akter. 8 Skill.
Gert Westphaler, i 5 Akter. 8 Skill.
Gert Westphaler, i een Akt. 8 Skill.
Henrik og Pernille, i 3 Akter. 6 Skill.
Hexeri eller blind Allarm, i 5 Akter. 8 Skill.
Jakob von Tyboe, i 5 Akter. 6 Skill.
Jean de France, i 5 Akter. 8 Skill.
Jeppe paa Bjerget, i 5 Akter. 8 Skill.
Julestuen, i een Akt. 4 Skill.
Maskaraden, i 3 Akter. 8 Skill.
Pernilles korte Frøkenstand, i 3 Akter. 6 Skill.
Den politiske Kandestøber, i 5 Akter. 8 Skill.
Don Ranudo de Kolibrados, i 5 Akter. 8 Skill.
Det lykkelige Skibbrud, i 5 Akter. 8 Skill.
Den Stundesløse, i 3 Akter. 8 Skill.
Den Vægelsindede, i 3 Akter. 8 Skill.

Wessel: Nr. 1. Kjærlighed uden Strømper. 8 Sk.
Nr. 2. Fortællinger: De to Agerhøns. Den fromme Bekjender. Det kolde Blod. David og Jonathan. Den Druknede. Den sande Drøm. Fader og Søn een Mand. Felix, quem faciunt aliena pericula cautum. Fyrsten og Forbryderen. Gaffelen. Gasconaderne. Herremanden. Hundemordet. Kavalieren. Den bekymrede Moder. 8 Sk.
Nr. 3. Fortællinger: Mokkers Pølser. Posthuset. Relata refero. Sadelen. St. Sebastian. Den gamle Skade. Smeden og Bageren. Supplikanterne. Sødgrød for Vandgrød og Vandgrød for Sødgrød. Det stjaalne Taft. Det ædelmodige Tilbud. Toujours Perdrix. Tycho Brahes Dag. Den frie Vognleie. Væddemaalet. Kontrasterne. Prutningen. 8 Sk.
Nr. 4. Menechmi. Nulla regula sine exceptione. Observationen. Den forvovne Sjællandsfaer. Stella. 6 Skill.
Wessels samlede Skrifter. 24 Skill.

Sander: Niels Ebbesen (Repertoireformat) 8 Skill.
Samme (Lommeformat) 6 Skill. — 4 Expl. for 16 Skill.

☞ Handlende faae en yderligere Rabat og desuden
29/25 — 60/50 — 125/100

Enhver, som kjøber for 72 Skill., faaer enten 20 Skill. Rabat eller Bøger for 32 Skill. gratis



